

Ptáte se – odpovídáme

Vážená redakce,
několikrát jsem se v tomto roce setkal s názorem laiků a také kolegů pediatrů s obavou, že jateční zvířata jsou krmena takovou potravou, že zvýšená konzumace (zejména kuřecího masa malými dětmi) vede k endokrinním změnám, např. k telarché. Nevěřím tomu, ale pochybovačů znám dost. Můžete na stránkách časopisu *Pediatric pro praxi* tento problém okomentovat?

MUDr. Jan Pajerek

Dětská klinika Ústí nad Labem

Odpověď 1

Použití stimulatorů růstu (hormonálních, antibiotických) není v chovech hospodářských zvířat legislativně povoleno, je zakázáno. Zodpovědnost za plnění legislativy má chovatel a zpracovatel živočišných produktů. Kontrolní systém veterinární správy je nastaven tak, aby případné ilegální praktiky odhalil a při takovémto zjištění zabránil postupu surovin do potravinového řetězce (zvířata i suroviny jsou likvidovány). Ilegální použití hormonálních přípravků nebylo dosud za posledních desetiletí prokázáno. V chovech drůbeže by bylo obzvláště nerentabilní využití hormonální stimulace růstu. Chovy brojlerů mají vyšlechtěny hybridní linie s vysokou konverzí živin.

Problematika případného negativního ovlivnění endokrinního systému člověka z konzumace potravin živočišného původu je však velmi

komplexní a jistě vyžaduje mezioborový přístup a širší zkoumání.

Odkazujeme proto čtenáře na článek „Potraviny živočišného původu – zdroj endokrinních modulátorů?“ (Drápal J., Bureš J.), který stručně uvádí pohled ze strany státní veterinární správy na tuto problematiku.

MVDr. Jiří Drápal, Ph.D.

Vrchní rada – vedoucí oddělení

bezpečnosti potravin

Odbor veterinární hygieny a ochrany

veřejného zdraví

Ústřední veterinární správa

Státní veterinární správa

Odpověď 2

Telarché (zduření základu mléčné žlázy) signalizuje, že v organizmu dívky je přítomno nadprahové množství estrogenů. Tyto estrogény mohou mít původ endogenní nebo exogenní. V pediatrické praxi je zdroj estrogenů nejčastěji endogenní.

U každé dívky dojde celkem třikrát k fyziologické aktivaci osy hypotalamus-hypofýza-gonády, a tím k endogenní produkci estrogenů. Poprvé *in utero*, od poloviny nitroděložního života. Tato fáze přispívá ke zrání vaječníků a formování primárních folikulů. Ustává před narozením. Druhá aktivace osy nastává v prvních týdnech po narození („minipuberta“). V periferní krvi lze prokázat gonadotropiny (FSH a LH) a estrogény. Často se objeví tzv. fyziologické telarché. Aktivita

osy vyhasíná postupně během prvních let života, zpravidla je prokazatelná do 3–4 let. Potřetí se osa aktivuje na prahu dospívání, skutečné puberty. K tomu dojde v průměrném věku 10,5 roku, v rozmezí mezi 8 a 13 lety. Během následujících 4–5 let života dívky dojde ke kompletnímu pubertálnímu vývoji, který symbolicky vrcholí asi za 2,5 roku od počátku telarché jako menarché a první ovulace.

Telarché mimo uvedená období může být patologickým jevem, projevem předčasné puberty, abnormální sekrece estrogenů. To vyžaduje kvalifikovanou a exaktní diagnostiku. Ale i v rámci „minipuberty“ u některých dívek dojde k výraznějšímu rozvoji mléčných žláz a tkáně prsů („telarché variant“). Tento stav může vyvolat obavy rodičů. Nikdy však nebylo prokázáno, že souvisí s konzumací kuřecího masa, jiných určených potravin nebo s jiným zdrojem exogenních estrogenů. Pokud telarché varianta progreduje nebo dlouho přetrvává, dívka má být vyšetřena endokrinologem.

Doporučení omezit nebo vyloučit konzumaci kuřecího masa (případně kupovat kuřecí maso od jiného výrobce) je iracionální a může nepříznivě ovlivnit skladbu stravy. Patří mezi mýty v pediatrii, které bychom se měli pokusit eradikovat.

prof. MUDr. Jan Lebl, CSc.

Pediatrická klinika 2. LF UK a FN v Motole,

Praha